

ሻዱሻይ ክፋል

መልእክ ተኸለ አብ አዲስ አበባ ዩኒቨርሲቲ (መቐጸልታ)

አብ ዘሓለፈ ሓሙሻይ ክፋል፡ መልእክ ተኸለ ንሚዳ ቅድሚ ምኻዱ አብ አዲስ አበባ ዩኒቨርሲቲ ዘሕለፎ ታሪኽ ሂወት ዝምልከት ኢና ተግዚብና። አብ'ዚ ክፋል እዚ ድማ መልእክ ተማሃራይ ዩኒቨርሲቲ አብ ዝንበረሉ እዋን ከም ሰብ መጠን ባህርያቱ እንታይ ይመስል ነይሩ ካብ ውልቃዊ ትዕዛብተይ ጥራሕ ዘይኮነ ብዙሓት ብጾትና ዝምስክርዎ ከካፍለኩም።

አብ'ቲ ናይ መጀመርያ ዓመትና ብግሉጽ ዝተጋህደልና ተርእዮ እንተ ነይሩ፡ ትብዓትን ቆራጽነትን ናይ መልእክ ተኸለ'ዩ። መልእክ ተኸለ አብ ቅድሚ ካራን ስሕለትን ብድፍረት ተፋጠጡ ስዒሩ ዝወጸእ ደፋር በዓል ሓሞት ምንባሩ፡ እቶም ብሓባር ምስኡ አብ'ቲ ዓመት እቲ ዝተማሃርና ብዓንይና ዝርእናዮ ንምሉእ ሂወትና ንምስክር ሓቂ'ዩ (ምስክርነት አሰገዶም ርእሶም)።

ሓደ ካብ'ቲ ቀንዲ ካብ መልእክ ተኸለ ዝተግዘብኩዎን አብ ልዕሊይ'ውን ብርቱዕ ሃገራዊ ስምዒትን ጽልዋን ዘሕደረለይ፡ እቲ ዘይዕጸፍ መርገጻቱን ተሪር ሃገራዊ ስምዒቱን'ዩ። ብዘያዳ ድማ እቲ "ንሃገርካን ንህዝብካን ምውፋይ ሓላል'ዩ" ዝብል ውዕወዕ ተወፋይነቱ፡ አብ ልዕሊይ ዓቢ ጽልዋ'ዩ አሕዲሩለይ። እዛ "ተወፋይነት" እትብል መልእክ ተኸለ ዝኸተላ ሃገራዊ አምር፡ አብ'ቲ እዋናት እቲ አብ ልዕሊይ ከተንጸላሉ ጀሚራ ዝነበረት አምር'ያ። ምስ መልእክ ተኸለ ምስ ተራኹብኩ ድማ፡ ከም'ቲ ናቲ ደረጃ እኳ አይኹን'ምበር፡ ብዘያዳ ናብ ግብራውነት ክትልወጥ ዝጀመረትሉ እዋን'ዩ ነይሩ። (ምስክርነት ሰመረ ፍሰሃዩ)።

ሓደ እዋን ድማ ሓደ ናይ አምሓርኛ መምህርና የሺ ጥላ ዝተባህለ፡ ንመልእክ አብ ፈተና "D" ነጥቢ ምስ ሃቡ፡ መልእክ ነቲ መምህር፡ ሰለምንታይ "D" ሂብካኒ ኢሉ ምስ ሓተቶ፡ "እዚ'ኳ ክበዝሓካ!" ኢሉ መልሸሉ። መልእክ ድማ ተገልቢጦ ሰለምንታይ እንተ በሎ። "አየናይ መዓልቲ ኢኻ ንሰኻ ሓንቲ ቃል ናይ አምሓርኛ ካብ አፍካ አውጺኻ ትፈልጥ!" ምስ በሎ፡ "አምሓርኛ ቋንቋይ አይኩነን። ብእኡ ምክንያት እንተ ድኣ ኩንካ "D" ሂብካኒ፡ "F" ክትገር ትክእል!" ብምባል'ዩ አብ አፋ ብድፍረት መልሸሉ። ናይ መልእክ ድፍረትን ትብዓትን መወዳደርቲ አይነበርን። (ምስክርነት እዮብ ሃብተስላሰ)

ብዛዕባ ወልፊ ሸጋራ ዝምልከት፡-

መልእክ ተኸለ ከም ኩሎም ናይ'ቲ እዋን'ቲ መሳተኡ፡ ወልፊ ሸጋራ ከም ዝነበሮ ዝከሓድ አይኮነን። ብፍላይ ዕዮ ገዛ (home work) ሓሳብን ፊዚክስን ክሰርሕ ከሎ፡ አብ የማነይቲ ኢዱ ቢሮ፡ አብ ጸጋመይቲ ኢዱ ድማ ሸጋራ ክትህሉ አለዎ። ዕድመ ንምዕባዩ ሓዉ መምህር ገብራይ ተኸለ (አብ'ቲ እዋን እቲ መምህር አብ ከረን ዝነበረ)፡ መልእክ መግዘኢ ንሸጋራ አይተሳእንን። ወርሓዊ 20 ብር ይሰደሉ ምንባሩ እዝክር። ንሰን ክሳብ ዝውድኣ ምስ የዕሩኸቲ ብሓባር ተኻፊፍልፎሎም የትክኹ።

ካብ'ቶም ካብ ጉጅለና ምስ መልእክ ብሓባር ዘትክኹ ዝነበሩ ብፍላይ ብዓል ተስፋይ ተምነዎ፡ ገንዘብ ሕጽር ክትብሎም ከላ ዝጥቀሙላ ሓንቲ ናይ ሓባር ጥበብ ነይራቶም። ነቲ ንዕዮ ገዛ (home work) ንጥቀሙሉ ወረቓቕቲ አኻኪቦም፡ አብ ዱኳን እንዳ ውራጌ ሸይጦም ሸጋራ ይገዝኡሉ ነይሮም።

ተማሃራይ መልእክ ተኸለ እተን አብ ወወርሒ ካብ መምህር ገብራይ ሓዉ ካብ ከረን ዝመጽኦ ዝነበራ ገንዘብ ክንደይ ከም ዝነበራ ድኣ ርግጸኛ አይኮነኩን እምበር፡ አብ ስታሪት ተዓሺገን እየን ዝመጸ ነይረን።

ሓንቲ ካብ'ተን መምህር ገብራይ ንመልእክ ዝልክሱ ስታሪት፡ አብ ውሽጣ ገንዘብ ጥራሕ ዘይኮነ፡ ምስጢዊ ቃላት (coded words) ዝሓዘት'ያ ነይራ።

መልእክ ነታ ደብዳቤ ከፊት ምስ አንበባልና፡ “እቶም ጉረባብትና ነቲ ኣብ ከባቢና ዘሎ ቀላሚጦሳት ብምሉኡ ቆራሪጾም ደርብዮም . . . . .” ዝብል ትሕዝቶኣ’ዩ ዝያዳ ኣሰንቢዱና። ምክንያቱ እታ ደብዳቤ፡ ወትሃደራት ኢትዮጵያ ናብ ዖና ኣትዮም ነቲ ህዝቢ ኣብ ዝወድእሉ ሰሙናት’ያ ኣብ ኢድ መልእክ በጺሓ።

መምህር ገብራይ፡ “ጉረባብትና” ዝብሎም ንወትሃደራት ኢትዮጵያ ምኅኑ ንኹልና ንጹር’ዩ ነይሩ። ነቲ ብወረ ሰሚዕናዮ ዝጸናሕና’ዩ መምህር ገብራይ ቦታ ደደብዳቤ እቲ ኣረጋጊጹልና።

ኣብ’ቲ እዋንቲ” (1970-1971) ዝበዘሕ ተማሃራይ ዩኒቨርሲቲ፡ ወልፊ ዘለዎን ዘይብሉን፡ ሸጋራ ምትካኽ ከም ፋሺን’ዩ ዝወሰድ ነይሩ። ኣብ መዓልቲ እንተ ውሓደ ሓንቲ ድሕሪ ምሳሕ፡ ሓንቲ ድሕሪ ድራር ሸጋራ ምትካኽ ከም ልምዲ’ዩ ዝውሰድ ነይሩ።

መልእክ ሸጋራ ወለዑ ከትክኽ ከሎ፡ ዘዕገርግሮ ሰብ ኣይፈቱን’ዩ ነይሩ። ልክዕ ከም’ቲ ኣዲታትና ኣወል ቡን ክሰትያ ከለዎ እንተ ኣዕገርገርናዮን “ኪድ ርሓቕ ግዳም ኩንካ ተጻወት!” ዝብላና ዝነበራ፡ መልእክ’ውን ካብኡ ብዘይፍለ “ግናያት ኣይተዕገርግሩና!” ኢሉ ክጸረፍ ከሎ፡ ዳርጋ ከም ቅቡል ኢና ንወስዶ ኔርና። ምርጫ’ውን ኣይነበረናን።

ሓንቲ መዓልቲ ኣብ ካፊተርያ (ናይ ተማሃሮ ቤት መግቢ) ኣብ ሓንቲ ጣውላ ብዙሓት ኮንና ኮፍ ኢልና ምሳሕ በለዕና ምስ ጨረሸና፡ ሓደ ካባና "ንኪድ እባ" ኢሉ ብድድ ክብል ምስ ርኣዮ፡ መልእክ ሸጋራ ወለዑ ስለ ዝነበረ ሓሪቕ፡ "ኮፍ በል ኣይትሃውኹና!" ኢሉ ክገንታ ከሎ ሕጂ ኩይኑ ይዝከረኒ።

ጅግና ሰውእ ተጋዳላይ መልእክ ተኸለ ናብ ሃገራዊ ቃልሲ ንሚዳ ክነቅል ከሎ፡ ንዓና ንመማህርቲ፡ ወልፊ ሸጋራ ዘይኮነ፡ ወልፊ ሃገራዊ ፍቕሪ’ዩ ኣውራሱና ከይዱ። ደራሲ

መልእክ ነቲ ዝመዓን ትኪ ሸጋራ፡ ብኣፋን ብኣፍንጭኡን ንግዳም ከውጽኦ ከሎ፡ ነቲ ቀለቤት ዝመሰል ተግኅኹሉ ንሰማይ ዝዓርግ ትኪ ክርኢ ከሎኹ፡ ምስ’ቲ ግርማ ዝዓሰሎ መልክዑን ዘይድፈር ጉብዝንኡን፡ ዋላ ወልፊ ሸጋራ እንተ ዘይብልኩ፡ የቕንኣካ’ዩ።

ኣጋኒንካዮ ድኣ ከይትብሉኒ እምበር፡ ኣብ’ቲ ዩኒቨርሲቲ ንናይ መልእክ ተኸለ መልክዕን ግርማን ዝወዳደሩ እንተ ነይሮም ብኣጸብዕ ዝቐጸሩ ጥራሕ እዮም ክኾኑ ዝኸእሉ። ብፍላይ እቶም ብቐመት ኣብ ምዓንጥኡ ዘይንበጽሕ ዝነበርና መማህርቲ፡ ነቲ ሓለንጋይ ቁመቱን ግዝፉን ብምርኣይ፡ "ግናያት" እናበለ ክጸርፈና ከሎ፡ ዋላ እኳ ባህ ዘይብለና እንተ ነበረ፡ የምሕረሉ’ዩ እናበልና፡ ከይፈቶና ኢና ንቐበሎ ኔርና። ሓደ ሓደ ግዜ ግን፡ ኣጸቢቕና ስለ ንፈትዎን ነኹብሮን፡ ነቲ ከም ዋሃ ክጸወተና ኢሉ ዝውርወር ቃላት፡ ዓጸፈቲኡ ግብረ-መልሲ ንህቦ ምንባርና ትዝ ይብለኒ።

ከም’ቲ ኣቐዲመ ተንኪፈዮ ዝነበርኩ፡ ዋልኳ ብዛዕባ ወልፊ ሸጋራ ከም ዕላል እንተ ተላዕለ፡ መልእክ ንሚዳ ክነቅል ከሎ፡ ንዓና ንመማህርቲ፡ ወልፊ ሸጋራ ዘይኮነ፡ ወልፊ ሃገራዊ ፍቕሪ’ዩ ኣውራሱና ከይዱ ክብል እደፍር።

እዚ ቅዱስ ውርሻዘ፡ ዝፈጠሮ ተጽዕና እንተ ነይሩ፡ ንኩባኻ ኣብነትን መሪሕ ግደን ብምጽዋት፡ ክሳብ መስዋእቲ ድሉው ንክትከውን ዝዕድም’ዩ ነይሩ። ናይ ታሪኽ ተመራመርቲ ነዚ ኤርትራዊ ውርሻዘ ብግቡእ እንተ ዘጸንዕዎ ነይሮም (and it is not too late now)፡ ብዙሓት ኤርትራውያን ከም ብዓል ጅግና ሰውእ ተጋዳላይ መልእክ

ተክሎ፡ አብ ሃገራዊ ቃልሲ ዝተጻወትዎ ግደ፡ አብ ናይ ዓለም-ለኽ ናይ ነጻነት ተቃለሰቲ ዝርዝር ኣሰማት (International Freedom Fighters List¹) ብዘልዓለ ክምዘገቡ ምተገብአም።

ብዛዕባ'ዚ ኣርእሰቲ'ዚ ዝምልከት አብ መርበብ ሓበሬታ ዝረኽብክዎ ጽሑፍ ከካፍላኩም።

ሓደ ካብቶም ዓለርተ ናይ ዓለም-ለኽ ቀንዲ ናይ ነጻነት ተቃለሰቲ “Top 10 Freedom Fighters of the World” ተባሂሎም ዝፍለጡ፡ እቲ ትምህርቱ ጠንጢኑ ናብ ቃልሲ ዝተጸንበረ “እጁጉ” ዝተባህላ ናይጀርያዊ'ዩ። እጅጉ ንብያፍራ ካብ ናይጀርያ ንምፍላይ ዝተቃለሰ ተጋዳላይ'ዩ ነይሩ። እታ ጽሑፍቲ ብቐጥታ ከም ዘላታ እንሆ።

Chukwuemeka Odumegwu Ojukwu

“He is the leader of the Biafra tribe of Nigeria. He was very educated and had a very rich father but he has a very firm mind. He was made the military governor of the eastern region of Nigeria in 1966, but due to the killings of his fellow Igbo people by the Northern Hausa tribe, he decided to secede from Nigeria and form an independent nation. This gave rise to the declaration of the sovereign state of Biafra in 1967. This triggered a war that lasts for more than 2 years, after which it was declared no victor no vanquish.”²

ነዛ አብ ላዕሊ ዘላ ጽሑፍቲ ምስ ኣንቡቡኩ ብዙሕ ተገሪመ። አብ ኤርትራ ሓደ ዘይኮነ ብኣሸሓት ዝቐጸሩ ጀጋኑ ኤርትራውያን እዮም ትምህርቶም ጠንጢኖም ናብ ሃገራዊ ቃልሲ ተጸንበሮ መስተክር ቅያታት ሰሪሖም ሃገር ነጻ ዘውጽኡ። ምስ ብዓል እጁጉ ተወዳዲሮም አብ ከም'ዚ አብ ላዕሊ ዝተጠቐሰ ዝርዝር (International Freedom Fighters list) እንተ ዝወዳደሩ፡ ካብ ሓደ ካሳብ ዓለርተ ኤርትራውያን ጥራሕ ምምልእዎ።

ብዛዕባ እዛ “ውርሻ” እትብል ቃል አብ'ዚ ጽሑፍ'ዚ ከስፍራ ከለኹ፡ አብ ሓደ ጽሑፍ ዘንቡቡክዎ ኣገዳሲ ትሕዝቶ ክጠቐሰልኩም። ትሕዝቶ ናይ'ቲ ጽሑፍ ብዛዕባ ሓደ ሱብ ወልፊ ናይ ሸጋራ ካብ ብጻዩ ብኸመይ ከም ዝወርሰ እትገልጽ ቃለ መሓትት እያ። እቲ ቃለ መሓትት፡ ብሓደ ጋዜጠኛ ምስ ዶክተር ነጋሶ ጊዳዳ ዝተኻየደ ቃለ መሓትት'ዩ ነይሩ። ዶር/ ነጋሶ ጊዳዳ አብ እዋን ጠቐላይ ሚኒስተር መለሰ ዜናዊ ካብ 1995 ክሳብ 2001 ናይ ኢትዮጵያ ፕረሲደንት ሃገር ኮይኖም ዘዘገልገሉ ተወላዲ ኦሮም እዮም።

ዶክተር ነጋሶ ጊዳዳ ከመይ ጌሮም ወልፊ ሸጋራ ከም ዝሓዙም ካብ ሓደ ጋዜጠኛ (ዳንኤል ተፈራ) ሕቶ ምስ ቀረበሎም ዝሃብዎ መልሲ'ዩ። ብዛዕባ'ቲ ብኣምሓርኛ ዝተኻየደ ሰፊሕ ቃለ-መሓትት አብ ምሉእ ዝርዝር ከይኣቶና፡ አብ'ቲ ቀንዲ ሕቶ ኢና ከነተኩር።

ሕቶ፡ ክቡር ዶክ/ ነጋሲ ጊዳዳ ሸጋራ እንዴት ለመዱ?

¹ An International Freedom Fighter is a fighter whose effort make his country proud and free from all the external sources.
² Source- <http://www.toptentop.com/misc/people/top-10-freedom-fighters-of-the-world/>

መልሱ፡ "በእደ ማርያም አዳሪ ትምህርት ቤት ተማሪ በንጎርኩብት ጊዜ፣ ተደራራቢ አልጋ ላይ ተኝተን አለማየሁ የሚባል ተማሪ ከታች ሆኖ ሻይሰሮይ ሲገራ ሲያየንው እኔ ከላይ ሆኜ አሸታለሁ። በኋላ "እንካ እስኪ ሞክረው ብሎ ይሰጠኝና ሰሞክረው ጣመኝ። በዚያው አሜሽ ሆንኩ።"

ካብ'ዚ ኣብ ላዕሊ ዘሎ ሓጻር መልሱ ናይ ዶክተር ጊዳዳ መልሱ ክንርድኦ ከም እንኽእል፡ ዶክተር ጊዳዳን ኣለማየሁን ቅድሚና ቁሩብ ዓመታት እዮም ኣብ'ታ ምስ ብዓል መልእክ ተኽለ ብሓባር ዝተማህርናላ ቤት ትምህርቲ በእደማርያም (Lab School) ተማሂሮም። እታ ዝድቅሱላ ዝነበሩ ገዛ ውን፣ እታ ንሕና ንድቅሱላ ዝነበርና ገዛ ከይኮነት ኣይትተርፍን'ያ ዝብል ግምት'የ ዘሎኒ። ጥንቅባ ድኣ ከይመስል እምበር፣ ተማሂራይ ነጋሶ ጊዳዳን ብጻዩ ተማሂራይ ኣለማየሁ ተፈራን ዝድቅሱላ ዝነበሩ ዓራት፣ እታ መልእክ ተኽለ ምስ ካልኣዩ ዝድቅሱላ ዝነበረት ዓራት ከይኮነት ኣይትተርፍን'ያ ዝብል ግምት'የ ዘሎኒ።

ጊዳዳን ኣለማየሁን ብሰንኪ ትኪ ናይ ሸጋራ ዝኣክል ኣብ ዘይምርድዳእ ምስ በጽሑ፡ ኣለማየሁ ሚላ ተጠቂሙ፡ ንጊዳዳ ቀስ ብቐስ ሸጋራ ከልምዶ'ዩ መሪጹ። ቡብቁሩብ እንካ ጥዓማ እናበለ'ዩ ኣታሊልዎ። ክሳብ ጊዳዳ ውልፊ ዝሕዞ ኣለማየሁ ባዕሉ እናገዘኤ'ዩ ዝሆሶ ነይሩ። ወልፊ ከም ዝሓዞ ምስ ኣረጋገጸ ግን፡ ባዕልኻ ግዛእ ክብሉ ጀሚሩ። ሰለዚ ጊዳዳ ካብ'ታ እዋን እቲኣ ጀሚሩ'ዩ ሸጋራ ለሚዱ። ኣብ ዳሕራይ እዋን ድሕሪ መርዕኡ፡ ብዓልቲ ቤቱ (ጓል ወጻኢ) ውን ወልፊ ሸጋራ ስለ ዝነበራ፡ ሓዲ ዓይነት ሸጋራ (ሻይሰሮይ) ሓቢሮም የትክኹ ምዃናም'ዩ ነቲ ጋዜጠኛ ኣሚንሉ።

ካብ'ዚ ታሪኽ እዚ ክንወስዶ ንኽእል ቁም ነገር ብዘሕ'ዩ፡ ኣለማየሁ ንመማህርቲ ነጋሶ ጊዳዳ ወልፊ ሸጋራ'ዩ ኣውራሰዎ ከይዱ። መልእክ ተኽለ ግን፡ ነቲ ቀንዲ ዝፈትዎ ዓርኩ መዳቕስቲ ብርሃነ ገረዝግሄር ጥራሕ ዘይኮነ፡ ንኹሎም እቶም ብዘይ ውዓል ሕደር ደድሕሪኡ ናብ ቃልሲ ዝተሰለፉ ብጹቱን፡ ነቶም ድሒርና ውን ዘርኩብናዮም ከይተረፈ'ዩ ክቱር ሃገራዊ ወኒ ኣውራሰና ከይዱ።

ኣብ'ዚ ከይጠቐስክዎ ክሓልፍ ዘይግባእ፡ ጅግና መልእክ ተኽለ ወልፊ ሸጋራ ድኣ ይንበሮ እምበር፡ ብጥዕና ዝመጸ ካብ ኩልና ንሱ ይጥዓ። ሓሚመ ክብል ተሰሚዑ ኣይፈልጥን'ዩ። ንሚዳ ክኸይድ ኣብ ዝዳልወሉ ዝነበረ እዋናት፡ መዓልታዊ ናይ ሰውነት ምውሰዋስ (Exercise) ብፍላይ ሓጺን ምልዓል የዘውትር ነይሩ።

ኣብ 1971 ቅድሚ ንሚዳ ምኽዳ፡ ሓዲ ሓዲ ኤርትራውያን መማህርትና፡ ካብ ሸጋራ ዝኸፍኤ ወልፊ (ድራግ/Drug) ይጥቀሙ ምህላዎም ሓበሬታ ክናፈስ ይጀምር። እዚ ቆጽሊ'ዚ ንዓና ኤርትራውያን ንምብልሻው ተባሂሉ ብጸላኢ ዝዘርጋሕ ሓደገኛ ወልፊ ክኸውን ይኽእል'ዩ ስለ ዝተጠርጠረ፡ ብቐርጠፍ ህጹጽ ሰጉምቲ ክውሰድ ኣለዎ ዝብል ምልዕዓል ተጀሚሩ።

ኣብ'ታ ምስ ብዓል መልእክ ብሓባር ንድቅሱላ ገዛና እዚ ኣርእስቲ'ዚ ምስ ተላዕሎ፡ ብወገን መልእክ ተኽለ ብዘይ ውዓል ሕደር ሰጉምቲ ክንወስድ ኣሎና ዝብል ርእይቶ ምስ ኣቐሪብ፡ ኩልና ተሰማሚዕናሉ።

እቶም ካልኣት መማህርትና'ውን ካብኡ ዘይፍለ ርእይቶ ስለ ዝነበሮም፡ ውዓል ሕደር ከይበልና፡ ብለይቲ ነቶም በዚ ጉዳይ እዚ ዝተጠርጠሩ የሕዋትና ከካብ መደቀሲኦም ተኹብኩቦም ኣብ'ቲ ናይ'ቲ ቤት ትምህርቲ ሚዳ ከም ዝጥርነፉ'ዩ ተገይሩ።

ድሕሪ እንጽርጽርት ዝተሓወሶ መግናሕቲ፡ ነቲ ጉዳይ እተጽንዕን እትከታተልን ጉጅለ ተመዘዛ። ቀንዲ ተልእኮ ድማ፡ እቲ ሓደገኛ ቆጽሊ ካበይ ከም ዝመጽእ፣ ብመንን ብኸመይን ከም ዝዘርጋሕ ኣጸኒዓ፡ ክውሰድ ዝግብኡ ሰጉምትታ ንምጽናዕ'ዩ።

ከም'ቲ ድሒርና ዝተረገጸናዮ፡ ዝርጋሐ ናይ'ቲ ሓደገኛ ቆጽሊ፡ ኣብ ውሽጢ ኣዲስ ኣበባ ዩኒቨርሲቲ ዋራሕ ዝተሓጸረ ኣይነበረን። ኣብ ውሽጢ ኤርትራውያን መንእሰያትን ተቐማጦ ኣዲስ ኣበባ ዋራሕ ዘይኮነ፡ ክሳብ ኣብ ኤርትራ ከይተረፈ ተዘርጊሑ ከም ዘሎ'ዩ ተፈሊጠ።

ነቶም ካብ ዩኒቨርሲቲ ወጸኢ ኣብ ማእከል ከተማ ኣዲስ ኣበባ ዝቐመጡ ኤርትራውያን ቡብሓደ ረኺቡካ ምምዓዶም ተኻይዱ። ኣብ'ዚ መደብ እዚ መሪሕ ግደ ናይ ብዓል ጅግና ሰወእ መልእክ ተኸለን ሰወእ ወልደትንጎኤ በርሀን ካልኣት መምህርትናን፡ ክርሳዕ ዘይብሉ ሓቂ'ዩ።

ብዛዕባ'ዚ ኣርእሱቲ'ዚ ዝምልከት እቲ ዝያዳ ክትኮሮ ዝግባእ እቲ ዘኹርዕ ኣወንታዊ ውጺኢቱ'ዩ። እቶም ድራግ ትወሰዱ ኣለኹም ተባሂሎም ንኸመዓዱ ዝተሮቐሑን፡ እቶም ንኸምዕድዎም ዓቢ ግደ ዝተጸወቱን መምህርትና፡ ዳርጋ ኩሎም ክበሃል ዝከኣል፡ ኣብ ሃገራዊ ቃልሲ ተሳቲፎም ግቡኦም ብሓባር ምፍጻምም'ዩ። ኣብ ክልቲኡ ውድባት ተሰለፎም፡ ዓበይቲ ካድራት ኩይኖም፡ ተቓሊሶም - ኣቃሊሶም፡ ብሓባር ሰንኪሎም፡ ብሓባር ደምም ኣፍሲሶም፡ ብሓባር ተሰዊኦም፡ ኣብ መወዳእትኡ ሃገር ነጻ ወጺኡ። እዚ ታሪኽ እዚ ሓደ ካብ'ቲ ኣብ ምሉእ ዓለም መወዳድርቲ ዘይትረኽበሉ ዘኹርዕ ኤርትራዊ መርኣያ'ዩ።

ካብ'ዚ ዕላል እዚ ከይወጸእና ከሎና ከይጠቐስክዎ ክሓልፍ ዘይግባእ ከካፍለኩ። ኣብ ቀዳማይ ዓመት ዩኒቨርሲቲ ኣብ ሓደ ንድቅስ ዝነበርና (መልእክ ተኸለ፡ ብርሃነ ገረዝሂሄር፡ ወልደትንጎኤ በርሀ፡ ወልደሰላሰ እስቲፋኖስ (ዓወር)፡ ከምኡ ውን እቶም መዓልታዊ ካብ ጉጅለና ዘይፍለዩ ዝነበሩ ከም ብዓል ተሰፋይ ተምነዎን፡ ኣብ መንጎና ዝነበረ ፍቕርን ሕውነትን፡ ተመኒኻ ዘይርከብ'ዩ ነይሩ። ሕጂ ንድሕሪት ተመሊሶ ክዝክሮ ከለኹ፡ ብዙሕ'ዩ ዘተሓሳስበኒ።

ንሓጺር እዎን ድኣ ይኹን እምበር፡ ሓደ ኣካል ናይ'ዛ ጉጅለ እዚኣ ምንባሪይ ብሓደ ሸነኽ ከኹርዓኒ ከሎ፡ ቦቲ ካልእ ሸነኽ ድማ፡ ነቶም ብሂወቶም ክረኽቦም ዘይከኣልኩ ክዝክር ከለኹ ብዙሕ የሕዝነኒ። ምስ'ቶም ብሰንኪ መስዋእትን ማእሰርትን እንደገና ተራኺቢ ነቲ ዘሕለፍናዮ ፍቕርን ሕውነትና ተመሊሶና ነዕልለሉ ዕድል ዘይምርካበይ ከስተንትን ከለኹ። ቦቲ ካልእ ሸነኽ ድማ ምስ ብዙሓት ካብ'ቶም ብሓባር ኣብ ዩኒቨርሲቲ ዝነበርና ብጾት ብኣካል ይኹን ብተሌፎን ክራኹብ ምኽኣለይ ንኣምላኽይ አመሰግን።

ካብ'ዚ ኣርእሱቲ'ዚ ከይወጸእና ከሎና፡ ብዛዕባ'ቲ ተማሃሮ ዩኒቨርሲቲ ኣስመራን ኣዲስ ኣበባን፡ ምስ ናይ ዋይ-ኤም-ሲ-ኤይ (YMCA) መንእሰያትን ኣብ ኣስመራ ብሓባር ዝተኻየደ ክረምታዊ መደባት ውን ከይተጠቐስ ዝሕለፍ ኣይኮነን።

እቲ ዕዉት ክረምታዊት መደባት እቲ፡ መቐጸልታ ናይ'ቲ ኣብ ኣዲስ ኣበባ ዩኒቨርሲትን ኣብ ኣስመራ ሳንታ ፋሚልያን ዝካየድ ዝነበረ ርእሱ ዝኸኣለ ናይ ተማሃሮ ጎሰንጎት'ዩ ክበሃል ይከኣል። ቀንዲ ዕላምኡ ድማ ንኤርትራውያን መንእሰያት (ብፍላይ ድማ ንናይ ካልኣይ ደረጃ ቤት ትምህርቲ ተማሃሮ) ንምንቕቓሕን፡ ንምምሃርን ንምጥርናፍን'ዩ ነይሩ።

ሓደ ካብኡ እታ ታሪኻዊት ዝኹነት "ቐጥዒ ዘለዎ ሞት መሪጸ" እትብል ተዋሰኦ ኣብ ሲነማ ኦድዮን ንምሉእ ህዝቢ ኣስመራ ዝተራእየት ከም ኣብነት ምዋቃስ ይከኣል። ገለ ካብቶም ኣብ'ዛ መደብ እዚኣ ዝተሳተፉ ኣዳለውትን ተዋሳኢትን ሓደ ሓደ ኣስማት ንምዋቃስ ዝኣክል፡ ሃብትኣብ ዳኘው፡ ዓንደ ብኢደ፡ ኣብርሃም ድራር፡ ኣስመርም በርሀን ብዙሓት ካልኣት ኣስማቶም ዘይተጠቐሱን ይርከብዎም³። ከምኡ'ውን መትዓብይተይ ነብስሂር እምሃጺዮን ኣርኣይ፡ (ተማሃራይ ናይ ፈረንሳይ ኮለጅ - ሊሰ ገብረ-ማርያም)፡ ሓደ ካብቶም ተዋሳኢቲ ምንባሩ እዝክር።

³ ካብ ተዘክሮታት ኣስመርም በርሀ

አብ'ዛ ንኣሸሓት መንእሰያት ተቐማጦ ህዝቢ ኣስመራ ዘንቀጥቀጡት ተዋሰኑ፡ ሓደ ካብቶም ቀንዲ (Star) ተዋሳኔቲ ሰወእ ኣብርሃም ድራር'ዩ ነይሩ። ሰወእ ኣብርሃም ድራር⁴ ቁምጣ ስረ ዓጠቕ፡ ጥላም ሳእኒ ወድዩ፡ ናይ ሓደ ተጋዳላይ ምስሊ ለቢሱ "ጥት ዘለዎ ቅጥዒ መሪጸ" እንዳበለ ክሳናበት ከሎ፡ ዘይነበዐ ተዓዛቢ ነይሩ ኢልካ ክትዛረብ ዝከኣል ኣይመስለንን።

ካብ'ቶም አብ'ዛ መደብ እዚኣ ዝተሳተፉ ተማሃሮ፡ ሙብዛሕትኦም ድሕሪ ሓጺር እዋን ናብ ሃገራዊ ቃልሲ ተሰለፎም ግቡኦም ዝፈጸሙ እዮም። አብ'ታ ተዋሰኔ ኮኾብ (Star) ዝነበረ፡ ጅግና ሰወእ ኣብርሃም ድራር አብ'ቲ እዋን'ቲ ናይ ከሚስትሪ ተማሃራይ ዩኒቨርሲቲ ኣዲስ ኣበባ ዝነበረ ኮይኑ፡ ብድሕሪ'ቲ ተዋሰኔ አብ ህዝባዊ ግንባር ተሰለፉ ቅድሚ ነጻነት ብጅግንነት ተሰዊኡ።

እቶም ድራግ ትወሰዱ ኣለኹም ተባሂሎም ዝተሮቐሑን፡ እቶም ንክምዕዱ ዝፈተኑን፡ ኩሎም ብሓባር ኣበዮናይ ውድብ ብዘየገድሱ አብ ሃገራዊ ቃልሲ ተጸንቦሮም ግቡኦም ፈጸሞም። ዓበይቲ ካድራት ከይኖም ብሓባር ተቓሊሶም፡ ኣቃሊሶም፡ ሰንኪሎም፡ ብሓባር ድማ ደሞም ኣፍሲሶም ተሰዊኦም፡ ሃገር ነጻ ወጸኡ። እዚ ሓደ ካብ'ቲ አብ ዓለም ምሉእ መወዳድርቲ ዘይርከቦ ዘኹርዕ ኤርትራዊ መርኣያ'ዩ።
ደራሲ

አብ ዝቐጽል ሻቡዓይ ክፋል፡ ጉዕዞ መልኣክ ተኸለ ንሚዳ ክንከታተል ኢና። ካብ መጀመራይ ክሳብ መወዳእታ ድማ ብዝተኻእለ እግረ እግሩ ክንጎዓዝ ኢና። አብ'ቲ ጉዕዞ፡

- ጅግና መልኣክ ተኸለ ብኸመይ ምስ ጅብሃ ከም ዝተራኸበን፡ አብ ጉዕዝኡ ዘጋጠሞ ኩነታት ብዝምልከት፡
- ድሕሪ ምስላፉ መደቡን ምንቅስቓሱን እንታይ ይመስል ከም ዝነበረ ብዝምልከት፡
- ካብታ ዝተሰለፈላ ዓመት (1971) ክሳብ ካልኣይ ሃገራዊ ጉባኤ (1975) ዝተኻየደ ቃልሲ እንታይ ይመስል ከም ዝነበረ ብዝምልከት፡
- አብ ካልኣይ ሃገራዊ ጉባኤ አብ ዝልዓለ መሪሕነት ምምራጹ ብዝምልከት
- አብ ቃልሲ ብኣካል ዝመርኮ ውግኣትን ዓበይቲ መደብ ዕዮታን ብዝምልከት፡
- ንከተማ መንደፈራ ነጻ አብ ምውጻእን፡ ንናይ ደርጊ ሳልሳይ ወራር (ውግእ መራብ) አብ ምምካትን ዝተጸወቶ መሪሕ ግደ ብዝምልከት፡
- አብ ጉዳይ ስምረት ዝነበሮ እጃም ብዝምልከት
- ብዛዕባ'ቲ መሪርን ተሃዋስን መድረኻት ሕድሕድ ውግእ ብዝምልከት፡
- ብዛዕባ'ቲ አብ ውሽጢ ተጋድሎ ሓርነት ኤርትራ ዘጋጠመ ብናይ ፋሉል ምንቅስቓስ ተባሂሎ ዝፍለጥ ተሃዋሲ ተረኽቦ ብዝምልከት

⁴ ሰወእ ኣብርሃም ድራር ናይ ከሚስትሪ ተማሃራይ ዩኒቨርሲቲ ኣዲስ ኣበባ ዝነበረ፡ አብ ህዝባዊ ግንባር ተሰለፉ፡ ብጅግንነት ዝተሰውኡ ተጋዳላይ'ዩ።

- ብዛዕባ ዝምድናታትን ቁሩቁሳትን ምስ ወያነን ካልኣት ውድባት ናይ ኢትዮጵያን ብዝምልከት።
- ብዛዕባ ጀብሃ ናብ ሱዳን ምእታውን ሳዕቤናቱን ብዝምልከት።
- ኣብ መወዳእታ ድማ ብዛዕባ'ታ ጸላም መዓልቲ (ሓሙስ መጋቢት 25, 1982) ኣብ ራሳይ ዘጋጠመ ኩነታት ብዝምልከት ሓደ ድሕሪ ሓደ ክንከታተል ኢና።

ክሳብ ሸዕኡ ከም ወትሩ ርእይቶታትኩምን እርማትኩምን በዚ ኣብ ታሕቲ ዘሎ ኢመይልይ ክትልእኩለይ ሓደራ እናበልኩ።

ምስ ብዙሕ ኣኽብሮት።

የቐንደላይ።

ግርማይ ቦኽሪ ካሕሰይ

Girmai Bokre Kahassai

bokrila@gmail.com